

Otázka všech otázek

Nejhlubší otázku všech dob položil kdysi Leibniz, když se tázal po důvodu toho, proč je vůbec něco. Jeho otázka nemohla (a nemůže) být zodpovězena poukazem na nějakou příčinu (třeba na Stvořitele), neboť se nutně vztahuje i na takovou eventuální „jsoucí příčinu“. Proto má dobrý smysl, jestliže Heidegger tuto otázku chápe jako otázku po smyslu, a to nejen po smyslu jsoucího (des Seins), nýbrž po pravdě bytí (Wahrheit des Seyns). Záleží ovšem na tom, jak budeme chápat ontologickou diferenci (tzn. rozdíl mezi jsoucím a bytím, eventuálně také formulováno jinak) a jak budeme zejména chápat onu „pravdu“. O pár stránek po tom, co jsme citovali (GA 65, 10-11) říká Heidegger lapidárně (GA 65, 30): „Das Seyn west als das Ereignis.“ Nesdílím všechny Heideggerovy myšlenky ani jeho terminologii. Řekl bych to raději svými slovy: na rozdíl od pouhých hromad je „pravé jsoucno“ (jednotlivé!) vnitřně integrováno, je „jednotou“, ale také a zejména „jednotou v čase“. To zároveň znamená, že není nikdy celé najednou zde, nýbrž ukazuje ze sebe jen něco, totiž to právě přítomné, ale v kontextu toho, co v něm a z něho přítomné není, ať už ještě ne nebo už ne. V tomto smyslu je každé skutečné („pravé“) jsoucí vždy událostí, tj. dějícím se jsoucím. Pravost či opravdovost takového událostního jsoucího však nespočívá vposledu v jeho jsoucnosti, v tom, že jest a že se děje, nýbrž že jest a že se děje v nějakém, tj. větším nebo menším souhlase s tím, co je jeho smyslem (jaký je jeho smysl). Poslední otázka tedy nemíří na jsoucí samo (jak se domnívali a jak celé evropské myšlenkové tradici nasugerovali Řekové), nýbrž míří na smysl jsoucího, tj. na smysl toho, co se událostně děje, a dokonce ještě za ně samo, totiž na smysl toho, že se vůbec něco událostně děje a proč (zase nikoli jako otázka po příčině). Zajisté není člověku možno na tuto otázku odpovědět nějakou poučkou, teorií, dogmatem, ale musí na ni odpovědět svým životem. Teprve druhotně může svůj vědomý život podrobit reflexi a pokusit se formulovat to, co ho životně vedlo resp. čím se nechal vést – ovšem právě proto, aby to mohl učinit podkladem pro kontrolu a revizi (nejen svou a nejen sobě, pro sebe). Smysl vlastního života, vlastní existence musí být uskutečňován životně, tj. životní praxí, ale ta není možná bez náležitého kontextu. A tím základním kontextem, bez něhož žádný jiný kontext nemá smysl a nemůže být pravý, pravdivý, ba bez něhož se vůbec nemůže strukturovat jako kontext, je smysl jsoucího vcelku, a ještě dál, smysl toho, že vůbec nějaké jsoucí může mít a má smysl.

(Písek, 001008-1.)